

TEMESI FERENC

Norvégia, kihúzva

(részlet egy forgatókönyvből)

40. NORVÉGIA, BERGENI REPÜLŐTÉR (2012) Belső / Nappal

Ilona és Márk ketten a négyülékes sorban, Márk sakkozik a telefonján a hozzá hasonló sakkdilettánsokkal a világból.

MÁRK

Vízszintes lift, mondta McLuhan a repziról.

ILONA

Ki az a McLuhan?

MÁRK

Szökött irodalmár, aki Keatsból szakdolgozott. A médiaelmélet megalapozója. A világfalu, a Gutenberg galaxis és hasonló semmiségek kitalálója. Szerinte mindegy, hogy most sakkozom a telefonomon, vagy Camustól *A pestist* olvasom.

Maga az eszköz az üzenet.

ILONA

Aha. A fiam vár a reptéren.

A kapitány angolul mondja be, hogy mindjárt leszállnak Bergenben.

Külső: Márk és Ilona a gépből átlép a folyosóba.

41. NORVÉGIA, BRYGGEN (2012) Külső / Nappal

Ilona és Márk kéz a kézben Bryggenben sétálnak, az egykor zárt Hanza város maradékában. Süt a nap.

ILONA

Látod, itt nem bámulnak meg, mint Pesten.

MÁRK

Itt sokáig élnek az emberek. Nem ritkaság hetvenesek közt a szerelem.

A kétemeletes, meredek tetőzetű kereskedőházak sora pirosban, norvégvörösben, sárgában, fehérben, okkerben. Vagy tizenöt ház. Be is mennek.

MÁRK

A Hanza város német kereskedőinek cölibátusban kellett élniük.

ILONA

Te két lábon járó bédekker: én ezt nem is tudtam.

MÁRK

Igaz, hogy itt egy évben 213 napot esik az eső?

ILONA

Nem igaz. Háromszázat.

42. NORVÉGIA, BERGEN, FJORD (2012) Külső / Nappal

A fjord partján sétálnak vissza. Ilona minden vitorlás hajótípust ismer. Visszafogottabbá lett gesztusaival magyaráz. A nagy hajókról szava sincs. Amúgy se hallunk semmit. Ők és a tenger. Az északi. Ki-kicsap a partra.

43. NORVÉGIA, BERGEN, CAFÉ (2012) Külső / Nappal

Elmennek Ilona kedvenc kis caféjába. Márk akkor jön rá, hogy „ő most itt meg van mutatva”. Kinn ülnek le a girbe-gurba, meredek utcán, a kis macskaköveken billegő székekre.

44. NORVÉGIA, BERGEN, PIAC (2012) Külső / Nappal

Ilona a piacra viszi Márkot. A szeme sarkából elégedetten nyugtázza, hogy a férfit meghódította a város. Márk minden új helyen a piacot és a temetőt keresi fel. Míg Ilona elmegy halat venni az estebédhez, „itt egészségesen eszünk!”, Márk magára ránt egy sült kolbászt sült krumplival. Egy kínai fiú eszik mellette.

KÍNAI (25)

Would you be so kind to take a photo of me?

MÁRK

Sü dö. (Kínaiul igen.)

(csinál egy képet a kínai telójával, visszaadja)

KÍNAI

Xie-xie. (Kínaiul köszönöm.)

MÁRK

You're very welcome.

Ebéd után jólesik egy cigi a piac szélén. Egy kökényszemű lány, aki kicsit fenn hordja az orrát, a hajszíne olyan, mint az egyik szőkére festett kereskedőházé, a hajában hússzínű virág.

NORVÉG LÁNY (30)

Could you give me a light?

Márk tüzet ad neki az öngyújtójából.

NORVÉG LÁNY

(Mintha kérne még valamit, de mégsem).

Tusen takk.

45. NORVÉGIA, BERGEN, ULRIKEN HEGY (2012) Külső / Nappal

Felmennek Ilonával az Ulriken hegyre felvonóval. A nagy kékben zöld, abban fehér, piros.

MÁRK

Te azt mondtad, hogy a világ végén laksz. Egy kikötő, az mindig a világ közepe.

ILONA

Főleg viharban. A holnapi estebéd bergeni halászlével kezdődik.

MÁRK

A barátnőid holnapra várod?

ILONA

Igen. Nálunk az ebéd ötkor van.

De ha ma fennmaradunk, láthatod, hogy tizenegyig fenn van a nap.

(Márk átöleli)

Utána egy óra múlva napfelkelte.

46. NORVÉGIA, BERGEN, ILONA GARÁZSA (2012) Külső-Belső / Este

Ilona beáll a Volvójával az otthoni garázsba. A környező házak színesek, de Ilonáé fehér.

MÁRK

A tied téglaház, a környékbéliek nem.

ILONA
Nem tudod, milyen dohos némelyik. De kívülről jó rájuk nézni.
MÁRK
Akár egy norvég nőre.

Bemennek.

47. NORVÉGIA, BERGEN, ILONA HÁZA (2012) Belső / Este

Nézik a tévét: Oslóban a királytól a kisgyerekekig virágszőnyeget terítenek a Breivik által leölt mártírok emlékére. Márk átöleli, babusgatja Ilonát.

48. NORVÉGIA, BERGEN, ILONA HÁZA (2012) Belső / Este

Öt óra van, de már égnek a lámpák Ilona házában. A földszinti ebédlőben is. Márk lejátszik egy John Lennon-számot.(Nobody Told Me)

ILONA *(a konyhából)*
Tedd föl inkább a Cseh Tamást, hadd ájuljanak el.
MÁRK
Jól van. Kiket vársz?
ILONA
A magyar barátnőimet. Lea HR főnök, Marietta főkönyvelő, Myra...
MÁRK
Gyógyvíz!
ILONA
Pszichológus. És Nadine, keramikusművész. Nem ért rá mindenki.

Ott állnak a vagy tízfős ebédlőasztal előtt, Ilona szeme veszélyesen csillog.

MÁRK
És én leszek a főfogás?
ILONA
Meg akartak ismerni. Ideje már.

Négy gyors bevágás: Az ajtóban, határozott kézfogás, férfias, magas, vörös nő.

LEA (68)
Nádai Lea vagyok.

Barna nő, az asztalnál, mosolyogva.

MYRA (69)
Dr. Sóskúti Myra.

Marietta is barna, szerény mosollyal.

MARIETTA (70)
Marietta.

A negyedik mélyen Márk szemébe néz, ő is művész ugye, és szőke.

NADINE (70)
Kézdy Nadine.

Ilona és Márk a két asztalfőn ülnek, a barátnők az asztal két oldalán. Márk az aperitifnél felemeli a poharát, tonik van benne gin nélkül.

MÁRK
Hölgyeim!
ILONA
Nem tudott mindenki... De ti jó, hogy itt vagytok.
Tegeződjete Márkkal.
Négyszer kettő szervusz.

Márk balhéből Ilonával is pertut iszik. A háttérből Cseh Tamás énekel a CD-n, „Tíz év múlva”. A nők izegnek-mozognak a széken.

MÁRK
Amikor eljátszotta nekem Tamás, akkor mondtam:
emlékszel a TEN YEARS AFTER-re?
Brit bluesbanda volt a hetvenes évekből.
Ezért lett ennek a számnak angol címe.

Ilona feláll, kikapcsolja a CD-lejátszót.

MÁRK

Ti mikor hagytátok ott a szochazát?

A NŐK

69, 70, 75, 77

LEA (*Márknak*)

Kifogtad a nyarat igazándiból.

MÁRK

Úgy volt, hogy később jövünk.

De ez a Breivik, ez a tömeggyilkos, fölborította a terveinket.

Csend.

ILONA

Hagyjuk ezt az estebéd előtt.

Kimegy, behozza nagy porcelán lábasban a bergeni halászlét. Mindenki szed a kikericsárga halléból.

ILONA

Márk kedvence.

MÁRK

Tényleg jó, de odahaza megégetnének ezért a halászléért boszorkányság miatt.

Jó étvágyat mindenkinek.

A kanalak evezőcsapásai.

NADINE

Milyen halakból van?

ILONA

Lazac, aztán keményebb, fehér húsú tőkehal...

NADINE

Laposhal?

ILONA

Na és ördöghal.

MÁRK

És mitől ilyen szép sárga?

ILONA

Paszternák, petrezselyemgyökér, sárgahagyma is van benne.

MYRA
Még répa is.

ILONA
Megsúgom, hogy tojássárgája is van benne.

Jön a második fogás. Pisztráng mindenféle zöldségekkel, halat hallal norvég módra. Utána torta. Majd a kávé. Mindenki iszik, csak Márk nem. Ő kimegy füstölni.

ILONA
Levittem napi 3-4-re a dohányzását. Nála nem lehet egyből. Büszke, hogy csak 0,1 százalék a nikotintartalma a női cigarettájának.

MYRA
Mintha nem lenne mindegy. A papír! De maga az égő dohány a karcinogén.
Pipa, szivar, cigaretta – mindegy.

MARIETTA
De no café, azt látom.

Márk visszajön kintről, a torkát köszörüli, leül a konyhától távolabbi asztalfőn.

MÁRK
Honnan valók vagytok?

LEA
Mind dunántúliak vagyunk. Csak Helene alföldi.

MÁRK
Még inkább budai, de hagyjuk.

Lea előveszi a táskájából a csilivili telefonját. Bekapcsolja a videóvevőt, csinál egy körsvenket, aztán Ilonát veszi. Márk felfigyel rá. Lea kikapcsolja a telót, de kéz közelbe teszi. KÖRSVENK a résztvevőkről, a telefonon át látjuk.

MÁRK
Emlékeztek még a „Mindent tudni akarok” szovjet rajzfilmsorozatra?
A tévéből.

A nők rázzák a fejüket.

Nem baj. Én akkor is olyan vagyok. Ti tudjátok, mi a szakmám. És a tiétek? Mivel leplezitek létetek értelmetlenségét? Vicc volt!

LEA
Vezető HR-es vagyok igazándiból.

MÁRK

A szochazában, mielőtt a status el nem vesztette a quot, személyzeti osztálynak hívták. Élet-halál ura volt. Fontos állás itt is, az biztos. (*ránéz Myrára*)

MYRA

Pszichológus.

MÁRK

Juj. Félek. Myra, te mindenkin átlátsz. (*Myra nevet.*)

MARIETTA

Marietta vagyok és, hogy mondják, főkönyvelő.

NADINE

Keramikusművész.

A nők márkás Chardonnayt isznak, ami illik a halhoz.

MÁRK

Én megértem, hogy otthagytátok a szovjeti édent. A szochazát. Ami csak ország volt, ha volt, haza nem. A Magyar Szépkistársaságot. És vittétek itt valamire.

Mind. Egyet kérdezek: hogy bírjátok, hogy fele életetek sötétben bujkáló ellenforradalmárokként kell leélni?

LEA

Hogy mi?!

MÁRK

A norvégszürkét kérdem. Azt, hogy fél évig tél van.

Reggel mentek, este jöttök – sötét.

MYRA

Meg lehet szokni. Bár van, aki depressziós lesz tőle.

MÁRK

Mi özvegyek vagyunk Ilonával. És ti?

MARIETTA

Én is, de már régóta.

MYRA ÉS NADINE

Elvált. Én is.

LEA (*dacosan*)

Szingli vagyok. (*Ilonára néz*)

MÁRK

Amikor beírtam a keresőbe Ilona nevét, kiírta, hogy mennyit adózott tavaly.

Nálatok aztán van adó rendszeren.

MARIETTA

A személyi jövedelemadó 38 és 55% között. De nálunk nem lopják el. A gyerek javára alapokba fektetik. Semmi se olyan rossz, mint ahogyan hangzik.

ILONA

Beírtam Sigurd nevét, és így tudtam meg, mennyit keres.

A nők nevetnek, isznak.

MARIETTA

Az olajból élünk, még ha a halászat, hogy mondják, nemzetgazdasági ágazat.

NADINE

Húsz évre elég olaj van még. *(csábítóan néz Márkra)*

MYRA

Most találtak Stavanger mellett a tengerben egy újabb húsz évre elegendő olajmezőt.

MÁRK

És mit csináltok ennyi pénzzel?

LEA

Segélyezzük a kevésbé sikereseket, a lemaradottakat, nemre és bőrszínre való, izé, tekintet nélkül.

MÁRK

Gyönyörűen felmondjátok a protestáns munkaetikát. És élitek.

LEA

A magyarok is tanulhatnának tőlünk. Mondjuk szorgalmat.

MÁRK

Miért, ti nem vagytok magyarok?!... És Isten? Ő miért maradt ki?

MYRA

Megvagyunk nélküle. De aki hívó, azt tiszteljük.

NADINE

(igézőn néz Márkra)

Én református vagyok.

MÁRK

Én katolikus. *(tölt magának a tonikból)* A tömeggyilkos Breivik biztos vallástalan volt, bár keresztes lovagnak próbálja beállítani magát.

Mély csönd.

De hát köztetek nőtt föl! A ti iskoláitokba, egyesületeikbe járt.

MYRA

Paranoiás pszichopata mindenütt akad.

MÁRK

De nem mindenütt öl meg 77 javarészt tizenéves fiatal.

ILONA

Láttad, milyen gyászba borult itt minden. Jobban összetartunk, mint eddig.

MÁRK

A migránsok is gyászolnak?

Döbbent csönd.

LEA

Mi is bevándorlók vagyunk.

MÁRK

„Hosszú távon mindegyik kontinens (sárga, fekete, barna) a vén Európára borul. Száz év és többmilliárdnyi ember. Éhesek és nem félnek a haláltól. Mi már nem tudunk se meghalni, se ölni. Igét kellene hirdetni, de Európa nem hisz semmiben sem.”

LEA

Ezt te írtad?

MÁRK

Sajnos nem. Albert Camus, és már régen.

ILONA

Hát akkor hallgassunk tőled valamit, jó? A Bartókból.

A nők bólogatnak. Mindenki feláll, és átmennek a szalonba. Márk előveszi a kéziratot. (Megköszörüli a torkát.) Lea fölveszi az olvasást telefontal. Azt látjuk.

A nők fészkelődnek, van aki iszik a poharából, Nadine Márkot bámulja kihívóan, Lea Ilonát. Ahogy Ilonára néz a vörös nő, még a tekintete is megváltozik. Mintha egy reflektort kapcsolna be.

MÁRK

Javában énekeltek egy nénét, ami a legnehezebb, mert fölöttébb szemérmesek. Egyszer csak belép egy ember, olyan hivatalos forma, már a kalapja állásáról, a mentéje szabásáról, a szájából kiáradó szagról meg a borizú, pálinka marta hangjáról meg tudtam mondani előre. És azt mondja:

Gyűjjék az úr velem.

Oszt hová?

Hát a dutyiba!

És ugyan miért?, mondtam évődve.

Mert az úr bolondíti a népet, vénasszonyokat énekeltet.

Énekeltetek én vénembereket is.

Akkor még inkább velem kell gyünnie.

De hát én folklorista vagyok.

Ejsze, az az izé, az a klór – az tilos szer minálunk. Gyűjjék, ne kelljék a csend-
örökkel vitetni.

Az ajtó előtt tényleg két csendőr állt, feltűzött szuronnal.

És most itt ülök a nyáradremetei kóterban. Feltúrták a kis kézitáskámat, megmustrálták a váltófehérneműmet, hogy van-e váltógatyám; a toalett szereket, melyeket fölöttébb gyanúsnak találtak, a borotvát kivéve; aztán megegzaminálták a csizmahúzó, de legfőképp a viaszkosvászonnal kötött kottafüzetben a hangokat. Összenéztek: hátha titkosírás ez. Istenem, ha egy Libánfalváról jött oláh kémeket foghattak volna! A fonográfhoz babonából nem nyúltak. Még kibújik belőle az ördög. Vártam, míg a bíróságnak elszívja a pipáját. Csak akkor zörgettem a fogda ajtaján. Mi kéne?

Szabadulás, mondtam neki. Itt van a kultuszminiszter levele, amelyben a munkám legmesszebb menő támogatására hívja fel a hatóságokat.

Milyen izé, kulimász? Hogy mi?

Miniszter. Azt csak tudja, hogy ki az.

Tudom hát. Én ne tudnám!

Hát akkor engedjen ki kend. Nemes szuhafői Bartók Béla vagyok. A csak úrfikoromban használt nemesi előnevem megtette a hatását. Hiába: engem már így kereszteltek.

Máris. Parancsoljon a nagyságos úr.

Méltóságos. Akadémiai tanár vagyok.

Épp akkor ért oda a felmentő sereg: Kodály és Emma.

És mondja a méltóságos úr, ugyan mért csorgott a Kovács Csabáéknál a falról is a víz?, kérdezte a bíróságnak.

Annak csak egy titka van: fázott a kemence, én meg vagy harminc ember énekét vettem föl délután, oszt belehelték a hidegben a szobát.

Ennyi elég is. Bartókot játszani kell. És ki tudná ezt jobban közölnünk, mint Ilon. Például a *Medvetáncot*, jó?

Ilona nem kéreti magát, felnyitja a hangversenyzongorát, és már játssza is. Amikor befejezi, pördül egyet a zongoraszéken.

ILONA

Jöhet a pezsgő?

Taps. Ilona kimegy a konyhába a pezsgőért.

MYRA

Tudsz új pesti vicceket?

MÁRK

Megy egy férfi az utcán Oslóban. Odamegy egy másikhoz. Meg szeretném köszönni, hogy befogadtatok a családommal. De hát én albán vagyok, mondja a megszólított. A következővel is így jár, aki koszovóinak mondja magát. A harmadikhoz már óvatosan lép oda. Neki is elrebeci a háláját angolul. Én magyar vagyok, mondja a másik. Te is, baszd meg?, mondja magyarul a pasi. De hát hol vannak a norvégok? Alighanem dolgoznak, feleli a másik magyar.

Kínos csönd.

LEA

A magyarokról a vörösiszap katasztrófa jutott most eszembe. Mikor is volt? Talán tízben. Azért is emberek voltak felelősek. Breivik a mi vörösiszapunk.

MÁRK

Mikor voltatok Magyarországon – otthont nem merek mondani – legutóbb?

LEA

Agyarország – én már nem emlékszem.

MARIETTA

Öt éve.

MYRA

Tíz.

NADINE

Tavalyelőtt.

Ilona libben be, egy francia pezsgővel, poharakkal. Márk kinyitja az üveget. Mindenkinek tölt, magát kivéve.

LEA

Remeg a kezed, de azért töltesz, ez szép, ó, konzervatív.

MÁRK

Nekem a konzervatív a túlélő szinonimája. Egy ember, aki borúlátó a jövőt, optimista a múltat illetően. Churchill szerint, aki 30 éves kor alatt nem liberális, annak nincs szíve, viszont aki 30 fölött nem konzervatív, annak nincs esze. Föl kéne ismerni, hogy az szolgálja a legjobban a pártját, aki a hazáját szolgálja. Mi, Ilonával...

ILONA

Ne beszélj a nevemben.

LEA (*elismerően néz Ilonára*)

Skál! (*ejtsd szkól*)

Koccintanak, isznak. Észre sem veszik, hogy Márk még tonikot sem iszik velük. Az ital megoldja a nyelvüket, szinte egyszerre beszélnek, Márk szédülni kezd tőle.

MÁRK

Bocs. Egy pillanatra.

Feláll, felmegy a ház harmadik szintjére, ahol a cucca van. Nyugtatót vesz elő, bekapja, leönti vízzel. Bevesz egy altatót is. Maga elé mormolja:

Ha az önhittség fertőzne, az ágygal együtt égetnék el őket a járványkórházban.

Ledől az ágyra. Dúdolja

Ennek a szép vörös nőnek halálos a fingja...

Felül, keresi a fülhallgatót, ott van az éjjeliszekrényen. Bedugja a fülébe a hallgatót. Márk fülében Lennontól az „Isolation” szól, ledől, aztán elalszik. Egyenletesen szuszog. Odalentről öthangú nevetés csap föl, de Márk már nem hallja.

Szombathy Bálint munkája